

Terumah תְּרוּמָה Donatie. Shemot (Exodus) 25:1-27:19

Koning Salomo

De parasha van deze week, Terumah, begint met de lange beschrijvingen in de Torah van het Mishkan, het min of meer zogeheten "mobiele heiligdom" of "tabernakel". Het is dan ook passend dat de Haftara een passage is uit Melachim alef (1 Koningen) waarin koning Salomo's bouw van de Tempel van Jeruzalem wordt beschreven, de permanente versie van het Mishkan. Toen de Tempel eenmaal voltooid was, lijkt het erop dat Salomo de oorspronkelijke Mishkan in de Tempel heeft gebracht en het daar als het ware heeft "geparkeerd" Melachim alef (1 Koningen) 8:4-6. Volgens de overlevering voorzag Salomo de toekomstige vernietiging van zijn eigen Tempel en zorgde hij ervoor dat hij een geheime kamer bouwde op de Tempelberg om de Ark van het Verbond en de originele Mishkan daar te verbergen. Dit alles ter bewaring tot aan de Laatste Verlossing en de Derde Tempel.

De basisdetails van zijn gehele biografie zijn bekend: hij regeerde 40 jaar lang als koning van een verenigd Israël in een vreedzaam tijdperk. Hij had vele vrouwen en bijvrouwen en bovendien schreef hij drie boeken van Tenach: Misjlei ('Spreuken'), Kohelet ('Prediker') en Sjim haSjirim ('Hooglied'). Maar wat weten we nog meer over deze koning? Enkele van de minder bekende details zullen je zeker verrassen!

De Koning

De Midrasj (Pirkei d'Rabbi Eliëzer, Hfdst. 11) stelt dat koning Salomo een van de tien grootste en machtigste koningen uit de geschiedenis was. Dit zijn de koningen wier invloed zich wereldwijd uitstreckte. De eerste zo'n grote koning was natuurlijk HaShem zelf toen Hij de wereld schiep. Vervolgens kwam Nimrod, de oorspronkelijke "machtige man" van de aarde, die regeerde voor HaShem Bereshiet (Genesis) 10:8-9. De derde was de naamloze farao die regeerde in de tijd van Jozef (dit was mogelijk Thoetmosis IV). Koning Salomo neemt dan ook de 4^e positie in, gevolgd door Achab van Israël en vervolgens de Babyloniër Nebukadnezar, die de tempel van Salomo verwoestte. Koning Cyrus van Perzië, die de Joden bevrijdde uit de Babylonische ballingschap. En zelfs wordt beschreven als HaShems gezalfde in Y'sha'yahu (Jesaja) 45:1 hij is de zevende. De achtste is Alexander de Grote, en de negende zal de Mashiach zijn, en de tiende zal opnieuw HaShem zijn. Dit zal helemaal aan het einde van de geschiedenis zijn wanneer de hele wereld Hem uiteindelijk als Koning zal erkennen, en Hij "één zal zijn en Zijn naam één" (Zacharia 14:9).

Volgens de overlevering werd Salomo koning op de jonge leeftijd van 12 jaar. De Tenach beschrijft hoe hij wijselijk zijn heerschappij zeer snel zeker stelde en vreedzaam regeerde. Hoewel hij een enorm leger had, hoefde hij het nooit te gebruiken. Salomo verzamelde ongeveer 12.000 paarden alleen voor zijn cavalerie, plus nog veel meer voor zijn strijdagens Melachim alef (1 Koningen) 10:26, en bouwde hij 40.000 stallen om alle paarden te houden Melachim alef (1 Koningen) 5:6. Dit gaf de aanleiding tot de legende dat "Salomo's Stallen" zich in het Tempelbergcomplex bevonden,

onder wat nu de Al-Aqsa-moskee is. Dat hele gebied maakte echter eigenlijk deel uit van de uitgebreide tempelrenovaties van koning Herodes in de 1^e eeuw v.Chr., en was oorspronkelijk een opslagruimte voor de Tweede Tempel. Het was pas tijdens de kruistochten dat christelijke ridders de ruimte voor paarden gebruikten en naar de plaats begonnen te verwijzen als Salomo's Stallen. In 1996 bouwde de islamitische Waqf het om tot de El-Marwani-gebedsruimte.

De Tenach zorgt ervoor dat er duidelijk wordt aangegeven meerdere keren zelfs, dat Salomo zoveel paarden verzamelde. Dit komt zeer waarschijnlijk omdat de Torah een koning verbiedt om te veel paarden te hebben, en ook om te veel vrouwen te hebben Devarim (Deuteronomium) 17:16-17. Het lijkt erop dat de Tenach echt wil laten zien dat we het niet missen dat Salomo hier een overtreding heeft begaan en zijn eigen ondergang heeft bewerkstelligd maar er kan ook een ander antwoord zijn.

Een van de dingen waar Salomo het meest bekend (of berucht) om is, is het hebben van 700 vrouwen plus 300 bijvrouwen Melachim alef (1 Koningen) 11:3. Vermoedelijk trouwde hij met hen om vredesverdragen te verstevigen en allianties te sluiten met naburige volkeren en koninkrijken. Hoewel zijn bedoelingen zeker goed waren, verklaart de Tenach openlijk dat deze vrouwen zijn hart op een dwaalspoor brachten en hem tot afgoderij dwongen. De Talmud (Shabbat 56b) bevestigt dat Salomo zelf niet echt zondigde. Het werd hem alleen maar aangerekend alsof hij dat deed, omdat hij niet in staat was de vrouwen in bedwang te houden en te voorkomen dat de afgoderij in het Heilige Land werd ingevoerd.

Op dezelfde pagina van de Talmud staat zelfs dat op de dag dat Salomo met de prinses van Egypte trouwde, HaShem de engel Gabriël stuurde om een rietstengel in de Middellandse Zee te planten. Dat riet zou uitgroeien tot het perceel waarop later Rome werd gesticht. De poëtische gerechtigheid is duidelijk: Salomo bouwde de Tempel van Jeruzalem, maar zijn acties resulteerden tegelijkertijd in de toekomstige vernietiging van de Tempel van Jeruzalem. De Ramchal voegt er in zijn Ma'amar haGeulah (Hfdst. 71) aan toe dat als Salomo niet met de Egyptische prinses was getrouwd, alle spirituele rectificaties van de kosmos zouden zijn voltooid met de bouw van de Tempel, en dat de uiteindelijke verlossing dan onmiddellijk zou zijn begonnen.

Terwijl de Egyptische prinses de slechtste van hen was, was zijn koninklijke Ammonietische vrouw Na'amah de beste. Volgens één overlevering stamt de Mashiach af van koning David, specifiek via Salomo en Na'amah (Bava Kamma 38b). Dus hoewel Salomo het niet verdiende om zelf de gezalfde messias te zijn is hij niettemin nog steeds de stamvader van de rechtmatige toekomstige messias. Salomo's Na'amah moet echter niet worden verward met de eerdere Na'amah van Bereshiet (Genesis), die in de mystieke teksten algemeen wordt beschouwd als een slecht figuur.

Rastafari

Een andere koningin met wie Salomo op beroemde wijze contact onderhield, is de naamloze koningin van Sheba. De omvang van hun relatie is niet duidelijk. In één versie is Sheba een personificatie van de demonische Lilith en probeerde hij Salomo te misleiden maar hij was haar te slim af. In een andere versie is ze helemaal geen koningin (Zie Bava Batra 15b). In weer een andere versie populairder in niet-Joodse gemeenschappen onder Arabieren en Afrikanen, bezocht ze niet alleen Salomo, maar

trouwde ze met hem. Hun kinderen bouwden hun eigen dynastieën op in Arabië of Afrika, afhankelijk van de legende. Historische bronnen identificeren Sheba meestal als ergens in Arabië, misschien Jemen. Anderen zeggen weer dat het in Afrika is, met name Ethiopië (dit was bijvoorbeeld ook de mening van Josephus).

Voor Ethiopiërs was Menelik het enige kind van Salomo's eenmalige verbintenis met de koningin van Sheba, vermoedelijk de stichter van de koninklijke lijn van Ethiopië. Er is helemaal geen historisch bewijs om dit alles te ondersteunen, en het werd pas voor het eerst opgeëist door koning Yekuno Amlak in 1262 CE toen hij een nieuwe dynastie stichtte. Kort daarna, in 1321, werd de Kebra Nagast gepubliceerd. Deze tekst, die sindsdien een soort gerespecteerd Ethiopisch nationaal boek is geworden beweert dat Salomo wilde dat Menelik zijn opvolger in Israël zou worden. Menelik weigerde omdat hij wilde terugkeren om koning van Ethiopië te worden dus gaf Salomo Menelik de Ark van het Verbond! Of als alternatief, de ark werd in het geheim meegenomen door een van de priesters die was gestuurd om Menelik te vergezellen. Dit alles is ook de reden waarom vandaag de dag nog vele geloven dat de Ark ergens in Ethiopië verborgen is.

Onnodig te zeggen dat de beweringen van de Kebra Nagast geen feitelijke basis hebben. Toch hielp deze legende om de 19^e en 20^e eeuw beweging van het "Ethiopisme" overeind te houden en die erop aandrong dat Afrikanen om hun oude glorie terug te geven. Op haar beurt bracht deze beweging in Jamaica een nieuwe religie voort, het Rastafarianisme. Rastafari's geloven dat de laatste keizer van Ethiopië, Haile Selassie (1892-1975), de ware Davidische koning en directe afstammeling was van koning Salomo via Menelik en verwijzen naar hem als de "Leeuw van Juda" en de messias

Veel Rastafari's gaan verder in het identificeren van Selassie met Jezus, en als (nog een) andere god op aarde. Het Rastafarianisme is een nieuwe religie en haar overtuigingen variëren sterk en zijn niet in steen gebeiteld, hoewel er duidelijk veel is overgenomen van het jodendom en het christendom. Voor degenen die van reggaemuziek houden zal dit alles ook helpen verklaren waarom reggaeteksten vaak koning Salomo en Zion noemen, hoewel dan "Zion" meestal een codewoord is voor Afrika. In feite heeft het zionisme duidelijk invloed gehad op het rastafarianisme, dat in sommige iteraties Afrikanen aanmoedigt om terug te keren naar hun voorouderlijk thuisland in Afrika en het op te bouwen tot een bloeiend nieuw rijk, net zoals Joden hebben gedaan in Israël!

Wat Haile Selassie betreft, hij was geen bijzonder goede leider (sommigen hebben hem beschreven als een wrede dictator) en hij werd in 1974 afgezet en gevangengezet. Hij stierf het jaar daarop, aanvankelijk gezegd als gevolg van een slechte gezondheid, maar later werd onthuld dat hij was gewurgd.

Oude vertellingen

We lezen in Melachim alef (1 Koningen) 5:11 dat Salomo de wijste man ter wereld was en dat zijn wijsheid over de hele planeet bekend was. Het volgende vers zegt dat hij 3000 spreuken en 1005 liederen componeerde. We hebben ze vandaag de dag niet allemaal, maar veel zijn bewaard gebleven in de Tenach. De Midrasj heeft hier nog een andere verklaring voor, namelijk dat hij in zijn drie boeken 3000 verschillende interpretaties en betekenislagen heeft ingebed (Kohelet Rabba 7:23).

In zijn Verhandeling over een bruiloft citeert de Ramban eerdere bronnen die zeggen dat koning Salomo de eerste echte chakham (wijze) was. De Ramban was van mening dat vóór Salomo niemand de Torah echt op een dieper niveau begreep. Salomo was de eerste die de innerlijke betekenissen van de Torah eruit haalde en was de eerste die in staat was om de Torah duidelijk en effectief uit te leggen aan de leek. In dat verband stelt de Talmud (Shabbat 14b) dat koning Salomo degene is die de mitswa's van netilat yadayim en eroev heeft ingesteld.

Ondanks dat hij de wijste is, zegt de Midrasj (Vajikra Rabba 30:14) dat er toch zeven dingen waren die Salomo niet begreep, gebaseerd op Mishlei (Spreekwoorden) 30:18, waar Salomo zegt: "Drie dingen zijn wonderbaarlijk voor mij en vier weet ik niet." De drie dingen die voor hem wonderbaarlijk waren, waren de geheimen van het Pesach-offer, matse, en het bittere kruid maror. De vier dingen die hij niet wist, zijn de mysteriën van de arba'at haminim, de "vier soorten" van Sukkot. Ook hebben we de uitspraak toen hij in Kohelet (Prediker) 7:23 zei: "Ik dacht dat ik het kon begrijpen, maar het ontging mij." Dit verwijst naar parah adumah de mysterieuze wet van de rode vaars (Kohelet Rabba 7:23). Hoewel Salomo dus de innerlijke betekenis van dit handjevol mitswot niet begreep, begreep hij toch de fundamentele redenen voor deze mitswot op een praktisch niveau zoals de Rambam uitlegt in Moreh Nevukhim (III, 26).

Kabbalist

Behalve dat hij de wijste is, wordt Salomo in zowel Joodse als niet-Joodse bronnen gezien als een groot mysticus en tovenaars, een meester in witte magie en zwarte magie. We vinden verwijzingen naar Salomo's magische ring of sleutel, "Salomo's Zegel", en zelfs naar een vliegend tapijt! Hij was een meester in Kabbalah en kende alle letters en permutaties van de Namen van HaShem en daarbij ook de geheimen van het Hebreeuwse alfabet. Het is juist door deze kennis dat hij de Tempel bouwde (of op zijn minst ontwierp). Midrasj Misjlei 30:1 zegt dat dit de reden is waarom een van zijn namen Itiel (אִיתֵיֶל) was, omdat hij de mysteries kende van otivot shel El (אוֹתוֹתֵי שֵׁל אֵל), de goddelijke Hebreeuwse letters. Salomo had in totaal zeven verschillende namen, de andere waren Yediyah, Agur, Ben Yakeh, Lemuel en Kohelet. Al deze namen hebben ook een bron in Tenach.

De Zohar noemt ze en bespreekt Salomo's namen op verschillende plaatsen. Op een van deze plaatsen (II, 38b-39a) staat dat de zeven namen overeenkomen met de Sefirot, en dat de drie boeken die Salomo schreef ook overeenkomen met de drie grote Sefirot van Chesed, Gevurah en Tiferet. Het liefdesgedicht van Shir HaShirim is Chesed, goedertierenheid; de harde en bestaande Kohelet is Gevurah, strengheid en oordeel; en de wijze en evenwichtige Mishlei is Tiferet, schoonheid en waarheid.

Elders zegt de Zohar ook dat Salomo de eerste was die het kabbalistische begrip van kelipot begreep, de spirituele 'schillen' in de schepping die de heilige vonken binnenin bedekken en verbergen. Dit is ook de betekenis van Shir hashirim (Hooglied) 6:11 waar Salomo schreef: "Ik daalde af in het bos van noten (ginat egoz) Salomo mediteerde over egoz, zijn taaie harde uiterlijk en voedende innerlijke vrucht, en begreep het als een metafoor voor het hele universum.

Verhalen

Als een soort tovenaars had Salomo veel legendarische interacties met Ashmedai, "prins der demonen". Er is een toespeeling hierop in zijn eigen woorden, aangezien hij in Kohelet (Prediker) 2:8 schreef dat hij in staat was om zich bezig te houden met sharim v'sharot... shidah v'shiddot... "mannelijke zangers" en "zangeressen" en "mannelijke demonen" en "vrouwelijke demonen" (Gittin 68a). De Talmud gaat hier verder met wat waarschijnlijk het langste verhaal van de Talmud is: hoe Salomo Ashmedai moest vinden en met hem moest overleggen om de locatie van de Shamir te vinden, de speciale "worm" die werd gebruikt om de Tempel te bouwen. Salomo bereikt uiteindelijk zijn doel verwerft de Shamir en bouwt de tempel. Hij houdt Ashmedai in de buurt en gebruikt de demonenprins wanneer dat nodig is.

In één verhaal (Zohar III, 61a) leren we dat Salomo's bondgenoot koning Hiram van Tyrus die veel van de voorraden en ambachtslieden voor de tempel leverde aanvankelijk buitengewoon hooghartig was en zich liet vergoddelijken. Salomo wilde Hiram vernederen en hem toch maar weer "down to earth" brengen. Dus gaf hij Ashmedai de opdracht om Hiram mee te nemen op een letterlijke reis door de hel. Toen Hiram zag wat daar allemaal beneden gebeurde, kreeg hij berouw en werd hij een rechtvaardige koning. Daarom lezen we in Melachim alef (1 Koningen) 5:26 dat er uiteindelijk vrede werd gesloten tussen Hiram en Salomo.

Een ander verhaal over Salomo en Asmedai is te vinden in de commentaren op Menachot 37a. Hier vermeldt de Talmud hoe een zekere Pilemo aan Rabbi Yehuda haNasi vroeg of een tweekoppige man tefillien op beide hoofden moest dragen? Rabbi Yehuda wilde Pilemo excommuniceren voor zijn belachelijke vraag. Kort daarna kreeg hij echter nieuws over de geboorte van een kind met polycefalie, een uiterst zeldzame aandoening waarbij een persoon inderdaad met twee hoofden wordt geboren. Over dit verhaal merkt Tosfot op dat Ashmedai ooit zo'n tweekoppig persoon heeft voortgebracht, die trouwde en een ogenschijnlijk normaal leven leidde. De tweekoppige man had kinderen, waarvan er één ook tweekoppig was. Toen de man stierf, eiste het tweekoppige kind een dubbel deel van de erfenis. Deze moeilijke zaak werd aan de wijze rechter Salomo voorgelegd.

Er zijn nog andere interessante verhalen over Salomo en Ashmedai, maar één moet er nog worden genoemd: die keer dat Ashmedai erin slaagde Salomo ervan te overtuigen zijn magische ring, gegraveerd met Hashems Naam op te geven. Zodra Salomo deze vreselijke fout maakte gebruikt Ashmedai zijn krachten om Salomo "vierhonderd parasangs" weg te gooien ongeveer 2000 kilometer! (Eén parasang, of parsa, is 4 mil en één mil is 2000 el). Ashmedai doet zich voor als Salomo en neemt zijn gedaante aan en gaat daarmee in zijn plaats regeren. Salomo moet ondertussen op de een of andere manier zijn lange weg terug naar het Heilige Land vinden. Tegen de tijd dat hij terugkomt is hij een niet herkenbare en verfromfaaide pauper die smeekt om te overleven. Aan het einde is hij in staat om te bewijzen dat hij de enige rechtmatige koning is (vooral omdat Asmedai als Salomo zich heel vreemd gedroeg).

Hoewel Salomo de troon opeist en Asmedai vlucht, is de koning voortaan voor altijd bevreesd en paranoïde, en daarom lezen wij: Zie, Salomo's bed omringd door zestig sterke mannen van de krijgslieden van Israël; allen met zwaarden in de hand en getraind in oorlogvoering, ieder met zijn zwaard op zijn dij, uit angst in de nacht. Shir hashirim (Hooglied) 3:7-8. Opmerkelijk hoe dit verhaal

המקום & Talmud-online.nl

dient om veel van Kohelet (Prediker) uit te leggen, inclusief veel van de verzen en de algemene negatieve toon ervan. Salomo heeft in de loop van deze beproeving een aantal vreselijke dingen meegemaakt, dus het is begrijpelijk waarom hij zou verkondigen dat "alles tevergeefs is". Hoewel onze wijzen debatteerden over het verwijderen van Kohelet (Prediker) uit de Tenach om deze reden, besloten ze uiteindelijk dat het behouden moest blijven. Omdat het een waardige en ontzuisterende lezing is, nog belangrijker is het vanwege de conclusie: De som van de zaak, als alles is gezegd en gedaan: Respecteer HaShem en onderhoud al Zijn geboden, want dit is de hele mens.

Shabbat Shalom Jaacov

ha-makom.eu